

Základní pojmy kriminologie a penologie

Kriminologie a penologie SPR508, Mgr. Veronika
Smutná 22.2.2016

Obsah

- Základní očekávání a požadavky předmětu
Základní pojmy kriminologie
- Základní pojmy penologie
- Ostatní důležité pojmy oblasti kriminality a vězeňství

Základní očekávání a požadavky předmětu SPR508

- Přednášející: Mgr. Bc. Petra Horová, Ph. D., Mgr. Veronika Smutná, Mgr. et Mgr. Lenka Kříčková
- 6kr.
- Každé pondělí 9:45 – 11:15
  - Přednáška + interaktivní výuka
- Ukončení kurzu: ústní zkouškou
- Pravidla hodnocení a práce v průběhu roku
  - V průběhu výuky bude možné vypracovávat jednostránkové seminární práce, které jsou dobrovolné, ale bodované (1 bod za práci)
  - Přístup k ústní zkoušce je podmíněn minimálně 2 body
  - Od studentů se očekává zájem a aktivita v hodině

Témata

- **I. ZÁKLADNÍ POJMY OBLASTI KRIMINALITY**
- **II. VĚDA A VÝZKUM KRIMINALITY - KRIMINOLOGIE A JEJÍ METODOLOGIE**
- **III. TEORIE KRIMINALITY A ZLOČINNOSTI**
- **IV. VĚZENÍ JAKO TOTÁLNÍ INSTITUCE (FOUCAULT)**
- **V. FILOSOFIE TRESTU A DĚJINY PENITENCIÁRNÍCH SYSTÉMŮ, DRUHY TRESTNÍCH SANKCÍ PLATNÝCH PODLE TRESTNÍHO ZÁKONA ČR**
- **VI. PSYCHOLOGICKÁ SPECIFIKA PRÁCE S PACHATELI**
- **VII. SOCIÁLNÍ PRÁCE S PACHATELI TRESTNÝCH ČINŮ**
- **VIII. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA V ČR, ZÁKON Č. 257/2000 SB., O PMS, MEDIACE V TRESTNÍ JUSTICI"?**
- **IX. PREVENCE KRIMINALITY**
- **X. TRESTNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY A EVROPSKÉ STANDARDY PRO PRÁCI S VĚZNI (MEZINÁRODNÍ ÚMLUVA O MUČENÍ A NELIDSKÉM ZACHÁZENÍ A MINIMÁLNÍ PRAVIDLA PRO ZACHÁZENÍ S VĚZNI UNESENÍ RADY EVROPY R 78 Z ROKU 1987)**
- **XI. VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY, PROBLEMATIKA RESOCIALIZACE A REINTEGRACE PACHATELŮ PO UKONČENÍ TRESTU**
- **XII. SROVNÁNÍ ČESKÉHO A EVROPSKÉHO VĚZEŇSTVÍ**

Základní pojmy kriminologie

- Kriminologie je vědní obor zabývající se kriminalitou a jejím studiem (lat. *crimen* = zločin, *logos* = nauka, vědění)

Vznik kriminologie jako vědního oboru

- Vědní obor v 19. století
- Topinard (1879)
- V ČR – 1890 Prušák, 1960 Výzkumný ústav kriminologický, v současnosti IKSP

A. Legální definice kriminality

Definice kriminality:

- Kriminalita je souhrn takových forem chování, které trestní právo posuzuje jako trestný čin (Coleman in Tomášek 2010)

Trestní právo „určuje, která jednání společensky škodlivé jsou trestné činy, stanoví za ně tresty a ochranná opatření a podmínky jejich ukládání a výkonu“. (hmotné x procesní)
(Tomancová 2010: 2)

Sociální konstrukt vytvořený společností, aby reagulovala chování svých členů (Muncie in Tomášek 2010)

Kriminologie je studium procesů, jak jsou vytvářeny zákony, jak porušovány a jak společnost na toto porušování reaguje (E. Sutherland)

-
- Italský kriminolog R. **Garofalo** – zločiny přirozené – jejich postih je charakteristický téměř v každé zemi nebo historickém období, nebo zločinná jsou svou podstatou (vražda, loupež, znásilnění...)
  - Kritika legálního pojetí kriminality

B. Sociologická definice kriminality

- **T. Sellina** poukazuje na význam morálních a sociálních norem
- Sociální deviace, deviantní chování = chování závažným způsobem porušující platné sociální normy (Zoubková a kol. 2011) (viz také sociálně patologické jevy)

Kriminologie jako věda multidisciplinární

- ✓ Sociologie
- ✓ Speciální pedagogika – etopedie
- ✓ Sociální práce
- ✓ Penitenciární psychologie, forenzní psychologie
- ✓ Právo

Penologie

- = věda o trestu, jeho výkonu a jeho účincích
- zaměřen na nepodmíněný trest odnětí svobody = věznění pachatelů, způsoby zacházení a následky uvěznění (Zoubková 2011)
- penitenciární proces – proces polepšení, nápravy, pozitivní změny chování (penitenciární péče) (Štěrbá 2007)
- Penitenciární péče x postpenitenciární péče

Úkol na příště

- *Seminární práce:* Představte jednu odbornou zprávu, výzkum z oblasti kriminality

Literatura a zdroje

Publikace:

TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie :jak studovat zločin*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 214 s. ISBN 9788024729824.

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 251 s. ISBN 9788073803124.

TOMANCOVÁ, Jaroslava. *Základy práva (nejen) pro školy. Trestní právo*. Albert, 2010

Webové stránky:

Institut pro kriminologii a sociální prevenci: <http://www.ok.cz/>

International center for prison studies: <http://www.prisonstudies.org/>

Vězeňská služba ČR: <http://www.vscr.cz/>

Děkuji za vaši pozornost